

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерства образования и науки Республики Дагестан
МКУ ” УПРАВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ” МУНИЦИПАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ
”ХАСАВИЮРТОВСКИЙ РАЙОН”
МКОУ "Тенжеаульская СОШ им.М.М.Зумаева”

РАССМОТРЕНО

На заседании ШМО

Темиртдинова С.А.

Протокол №1
от «27» 08 2024 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Шихмурзаева Г.К.

Протокол № 1
от «27» 08 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Махтиев А.С

Приказ № 652
от «30» 08 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родного (кумыкского) языка»

для обучающихся 11 класса

Генжеаул 2024-2025

БАЯНЛЫКЪ СЁЗ

Программаны умуми сыпатлав

Аслу школалар учун яратылгъан ана тилден 11 кл программа Федерал пачалыкъ билим берив стандартны аслу умуми билим берив ва мисал гысапда онгарылгъан аслу билим берив программаны талапларына кюрчюленип тизилген. Шо стандартларда муаллимлени ишинде янгы педагогика къайдаланы къоллав масъалалары, охувчуланы хас айрылыкълары, оланы чагъы, билим ва оъсов даражалары, гъалиги жамият яшавуну талаплары, милли школаланы ишини бай сынавлары ва илму-ахтарыв ишлер гёз алгъа тутулгъан.

Янгы программа бизин миллетибизни маданиятын, ана тилин теренден уйренивге, оланы сакълавгъа ва оъсдюрювге, ана тилде аслу умуми билим алывда янгы имканлыкълар болдурувгъа, тилибизде халкъыбызны милли хасиятларын сакълавгъа бакъдырылгъан. Шолайлыкъда, билим берив программа гъар охувчуну билим даражаларын артдырывгъа эркин ёл ача, ону класда яда уйде оъзбашына чалышагъанда интернет булан пайдаланмагъа, билимин ва тарбиясын артдырмагъа генг имканлыкълар бере.

Къумукъ тил – къумукъ халкъны тили. Ана тил миллетни кюрчюсю бола: ана тил болмаса, миллет де болмай. Халкъны тарихи, маданияты, адаткъылыкълары ана тил булан тыгъыс байлавлукъда. Мактапларда ана тиллени абурун гётермек учун кёп чаралар гёрюле. Къумукъ тилде юрюлеген дарслар жамият къуллугъун кюте: олар миллетибизни менлигин сакълай, ана тилде гъакълашыв, къатнашыв чараланы кютегенден къайры да, халкъны маданият байлыгъын артдыра, пикир этив мердешлерин камиллешдире.

Умуми школада 111 класда «Къумукъ тил» предметни уйренивде шулай муратлар салына:

- ана тилни къумукъ халкъны тарихи ва маданияты булангъы тыгъыс байлавлугъун гёрсетип, ону къумукъ халкъны милли маданиятын йимик къабул этип, тил миллетни менлигин сакълайгъан къуралланы бириси экенни англатыв;
- охувгъа, билим алывгъа охувчуланы гъаваслыгъын, иштагълыгъын тувдурув, оланы охув мердешлерин оъсдюрюв; ана тилге асырап янашма уйретив, ону эстетика, къылыкъ якъдан адамны оъсовюне этеген таъсирин гёрсетив;
- гъар гюнлюк яшавунда ва охув гъаракатында къумукъ тилде уста кюйде сёйлеме уйретив, сёйлев тилин байытив, ону чеберлигин артдырыв, аслу умуми охув усталыкъланы ва гъаракатланы бойсындырыв;
- терен билим берив, къумукъ тилни къурулушун, ону аваз системасын, сёз байлыгъын, морфология, синтаксис, пунктуация ва тюзъязыв нормаларын уйретив, яшланы адабият тилни къайдаларына кюрчюленип сейлемеге ва язмагъа уйретив, оланы сёз хазнасын байытив, тилни гъакъында бир-бир умуми илму англавлагъа уйретив.
- ана тилни уйренивге бакъдырылгъан яратывчулукъ иш бажарывларын камиллешдирив, охувчу яшларда наслудан наслугъа бериле гелген къумукъ халкъны асил хасиятларыны уългюлерин болдурув. Шону кюрчюсюнде яш наслуда жамиятны алдында оъз борчларын кютме гъазирлик, таза къылыкълы, оър инсан хасиятдагъы жамият ишлени яхшылашдырмакъ учун чалышывда талмайгъан, тюзлюкню, гертиликни къайратлы кюйде якълама гъазир хасият гъаулау, патриотланы тарбияламакъ.

Умуми школада къумукъ тилни уйретивни борчлары:

Генж баул 2024-2025

- охувчулагъа дюньяда адамланы ва жамият аралыкъларын гелишдиригде, халкъны тарихин, милли маданиятын, яшавун уйренигде тил кютеген къуллукъларын билдирив;
- фонетикадан, лексикадан, сёз яратывдан, морфологиядан, синтаксисден, стилистикадан, тюзъязывдан ва пунктуациядан программада белгиленген оьл- 6 чевдеги билимлени сёйлев ва языв тилде къоллама уйретив; шо кюрчюде охувчуланы мекенли тюзъязыв ва пунктуация билимлерин ва англавларын болдурув;
- охувчуланы китап булан ишлеমেге, билимлерин озъбашына толумлашдырмагъа уйретив, тюрлю-тюрлю китаплардан, журналлардан, сёзлюклерден, газетлерден, Интернетден, илму макъалалардан, адабият асарлардан, тестлерден пайдаланма уйретив;
- тилни чалынывуну гёзеллигин, ону байлыгъын, сёз яратывдагъы имканлыкъларын, чеберлик янларын ва озъге байлыкъларын гёрсетип, сёйлев ва языв тилни чеберлиги инсанны культураны хас айрылыкъларыны бириси экенин билдирив;
- къумукъ тилде язылгъан гёрмекли чебер асарланы тилине асасланып, тилибизни чеберлигин, ону гёзеллигин, сёзню чеберлик гючюн гёрсетип, ана тилни стил якъдан чеберлигине ес болмагъа болушлукъ этив
- тилни къурулушу булан, ону оьсюв къайдалары булан, стилистика ресурслары булан, аслу нормалары булан байлавлу маълуматлагъа ес этив; охувчуланы охув ва языв культураны, тюрлю-тюрлю сёйлев гъаракатларын болдурув, сёйлев ва языв тилге хас нормаларын къоллама уйретив;
- къатнашыв чараланы яшавгъа чыгъармакъ учун диалог ва монолог къайдалар булан байлавлу тизив мердешлени болдурув, ана тилни уйренигде бакъдырылгъан яратывчулукъ иш бажарывларын камиллешдирив, охувчу яшларда наслудан наслугъа бериле гелген къумукъ халкъны асил хасиятларыны уьлгюлерин болдурув. Шону кюрчюсюнде яш наслуда жамиятны алдында озъ борчларын кютме гъазир, таза къылыкълы, оьр инсан хасиятдагъы, жамият ишлени яхшылашдырмакъ учун чалышыгда талмайгъан, тюзлюкню, гертиликни къайратлы кюйде якълама гъазир хасиятланы болдурмакъ, демек, патриотланы тарбияламакъ.

Охув предметни умуми сыпатлав

Янгы стандартлар охувчуланы гъар класгъа гёре алынма герек билимлерин, бажарывлукъларын, тюрлю гъаракатларын: предметден алынагъан билимлер, дарсда берилеген англавланы теренлигин, предметлени бири-бири булангъы байлавлугъун ва оьзюне хас натижаланы токъташдыра. Шо натижалар охувчуланы бажарывлукъларыны кёмеклиги булан оланы гъакълашыв, тил ва маданият булан байлавлу бажарывлукъларын артдыра.

Ана тил къумукъ халкъны милли маданиятында гёрмекли ер тутагъанны билдирив, ону охув-билим алыгда, адамны яратывчулугъунда, къылыкъ-тарбия алыв ёлунда ойнайгъан къуллугъун аян этив. Охувчуну ана тилге бакъгъан якъдагъы сюювюн артдырыв, ону булан оьктем болма уйретив, милли маданият гысапда ону тазалыгъын якълав ва сёйлев пагъмусун артдырыв. Сёйлейгенде, оьзюню ойларын айтагъанда герек чакъы сёз байлыгъын болдурув ва тилни тюрлю-тюрлю грамматика къуралларын къоллап билив, сейлейгенде тилини чеберлигине тергев берип, оьзю оьзюню тилини чеберлик даражасына багъа берип болагъан бажарывланы тувдура

Тилге уйренигде охувчулар етишме герекли предметлик бажарывлукълар шулардыр

Генжеаул 2024-2025

- адабият тилни нормалары булан байлавлу башлапгъы англавлагъа ес болмакъ, лакъырлашывда тюз сейлевню ёругъун сакъламакъ;

- гечилген англавлагъа гёре орфографиядан, пунктуациядан алынагъан билимлени озлер кьургъан яда берилген текстлерде тюз кьоллап бажармакъ;

- озью язгъан яда бирев язгъан текстни тергеп, тюзлемек (текстни тергейгенде ана тил предметден алынгъан билимлерин тюз кьолламакъ).

Тилчилик бажарывлукълар булан байлавлу гьасиллер:

- тилни кьурулушун, ону озсююн, нормаларын, охувчуланы сёз байлыгъын ва оланы сёйлевюн грамматика якъдан байытмакъ;

- программада гёрсетилген тил булан байлавлу аслу маълуматланы билмек ва оланы англатып бажармакъ

- тюрлю-тюрлю сёзлюклер, китаплар, газетлер булан пайдаланып болмакъ

Охувчуларда маданиятлыкъ бажарывлукълар (культурологические компетенции)

болдурулсун учун оланы билим хазнасында шулай англавланы яратма тюше:

- ана тил кьумукъ халкъны милли маданиятында гёрмекли ер тутагъанны билдирмек, ону охув-билим алывда, адамны яратывчулугъунда, кылыкътарбия алыв ёлунда кютеген кьуллугъун англамакъ;

- кьумукъ тилни озьюне хас болагъан белгилерин, сёйлевде кьолланагъан кылыкъ нормаларын, янгыз кьумукъ тилге хас болагъан сёзлени маъналарын токъташдырып билмек.

Программа гьакълашыв-гьаракатчылыкъ къайдада тизилген. Шо къайдагъа гёре берилген материал охувчуну билимин ва ону гьаракатчылыкъ ругъун теренлешдирмек булан байлавлу.

Курсну гьар бёлюмю эки блокдан тизилген: биринчи блокда тил булан байлавлу англавлар бериле, экинчисинде буса, шо тил булан байлавлу англавланы уйренегенде, не йимик охув гьаракатланы кьоллама тюшегени гёрсетилген.

Ана тил курсну гьакълашыв-гьаракатчылыкъ къайдада юрютов ва предметлени бир-бири булангъы байлавлугъун гёз алгъа тутуп иш гёрюв охувчуланы тюзъязыв ва тюз сёйлев пагъмуларын артдыражагъы белгили.

Охуп-язып билегенни гёрсетеген алааматлар шулардыр:

а) гьакълашыв универсал охув гьаракатлары: авуз тилде яда языв тилде сёйлейгенде, озьюню ойларын айтагъанда таман чакъы сёз байлыгъы болмакъ, ва тилни тюрлю-тюрлю грамматика кьуралларын кьоллап билмек;

б) уйренив универсал гьаракатлары: масъаланы етдиринкли кюйде са- 10 лып бажармакъ; охувчуланы логика ойлашывун озсдюрювде кёмек этмек, оланы китап булан ишлемеге, билимлерин озбашына толумлашдырмагъа уйретмек; тил булан байлавлу тарыкъ информацияны табып, ону бир системагъа гелтирип билмек, охувда компьютер булан байлавлу янгы технологияланы кьоллама уйренмек, аслу ва экинчи даражалы информацияны айырып билмек

в) низамлашдырыв (регулятивные) универсал охув къайдалары:

- гьаракатчылыкъ ишинде мурат тутуп билмек,

- озью-озюн тергеп ва тюзлеп билмек

, - сейлейген къайдасына тергев берип озьюне багъа берип бажармакъ.

Гьасили, школа умуми культурасы булангъы, гележекде озьюню охувун орта ва оър ожакъларда давам этип болагъан адамны гьазирлей.

Ана тилни мактап курсунда, охутувда алгъа салынагъан борчлагъа кыйышывлу этилип, фонетиканы, лексиканы, сёз яратывну, морфологияны, синтаксисни, тюзъязывны, пунктуацияны, стилистиканы бёлюклеринден тангланып алынгъан билимлер, шолай да жамиятны яшавунда бизин тилни кютеген кьуллукълары, ону озсююнню даражасы ва озге тюрлю маълуматлар берилген.

Генжеаул 2024-2025

Школада ана тилни уйренивню курсуну материаллары класлагъа гёре шулай ерлешген: V, VI ва VII класларда фонетика, лексика, сёз яратыв, морфология ва тюзъязыв уйретиле. Синтаксисни тизимли курсу VIII ва X класларда уйрениле. Тек синтаксисден ва пунктуациядан аслу англавлар, I—IV класларда уйренилген материалны такрарлагъан сонг, V класда да бериле. Шо гележекде морфологияны ва синтаксисни бир-бири булан байлавлукъда уйренивню гъакъындагъы агъамиятлы методика идеяны яшавгъа чыгъармагъа ва охувчулагъа синтаксисден, пунктуациядан ва сёйлевден берилеген англавларда синтаксисни курсун тизимли кюйде охума башлагъынча хыйлы алда къурмагъа имканлыкъ бере.

Йылыны башында ва ахырында гечилген материалны такрарламакъ учун программада сагъатлар гёрсетиле, дарсланы юрютювню мекенли шартларына къарап, муаллим шо сагъатланы къоллай. Муаллим X класлар учунгъу курсларда белгили янгы материал да къошулагъанын билмеге герек. Шолай материалны уьстюнде ишлев экинчилей къайтып уйренмекни тюгюл, янгыз такрарлаву ва теренлешдиривню талап эте.

Аслу школада «Къумукъ тил» курсуну мурады охув гъаракатны предметлени бир-биринден алынагъан ва предметни обзюнден алынагъан муратларындан гъасили бола. Шо муратлагъа етишмеге охувчуланы бажарывлары булан байлаву къарав кёмек эте. Шо къаравда юрюлеген дарслар охувчуланы гъакълашыв, тилчилик, маданиятчылыкъ англавларын болдура.

Гъакълашып бажарывлукъ гъакълашывну тюрлю-тюрлю къайдалары булан пайдаланып билмекни, охув ва языв тил культурасын камиллешдиривню, охувчуну къатнашывгъа гъазирлигин, айтагъан ойларын ойлашып айтмакъны, яшланы обмюрюне, сынавуна, умуми школада гъар девюрге хас болагъан психология айрылыкъларына гёре тилни гъар тюрлю ситуацияларда къоллап билмекни талап эте.

Тилчилик бажарывлукълар тил кютеген ишаралыкъ ва жамият къуллукъларын англав, тилни къурулушун, ону обсювюн, нормаларын, охувчуланы сёз байлыгъын ва оланы сёйлевюн грамматика якъдан байытыв, охувчулагъа герек чакъы тил булан байлаву аслу маълуматланы билив ва оланы англатып бажарыв, тюрлю-тюрлю сёзлюклер булан пайдаланыв билимлени кёмеклиги булан таъмин этиле.

Охувчуларда культуралыкъ бажарывлар болдурулсун учун оланы билим хазнасында шулай англавланы яратма тюше:

- а) къумукъ тилни къумукъ халкъны тарихи булангъы байлаву аян этив;
- б) ана тил къумукъ халкъны милли маданиятында гёrmекли ерни тутагъанны билдирив;
- в) ана тилни охув-билим алывда, адамны яратывчулукъ ишинде, кылыкъ-тарбия алыв ёлунда кютеген къуллугъун билдирив;
- г) къумукъ тилни обзюне хас болагъан белгилерин, сёйлевде къолланагъан кылыкъ нормаларын, янгыз къумукъ тилге хас болагъан сёзлени маъналарын, къалиплерин гёрсетип бажарыв.

Программа гъалиги методикагъа хас болагъан тюшюнюв-гъакълашыв (сознательно-коммуникативный) ва чалышывчулукъ (деятельностный) къаравлагъа янашып тизилген. Тюшюнюв-гъакълашыв къайдада 11 класда къумукъ тилге уйретивни аслу ёллары шулардыр.

Гъакълашыв къайда тилге уйретивни мурадын токъташдыра: охувчуну гъакълашыв бажарывларын болдура. Бу къайданы яшавгъа чыгъарыв охувчуланы сёйлев гъаракатында билим ва уйрениш мердешлерин тувдура. Гъакълашыв къайда охув процесс сёйлев гъаракатын теренлешдиривге бакъдырылма герекни, охув процессни нечакъы бола буса адатлангъан къумукъ тилде сёйлевге ювукълашдырмакъны талап эте. Къумукъ тил дарсларда юрюлеген бары да ишлер шо талап булан байлаву юрюлме

Генжеаул 2024-2025

түше. Сөйлев тилге сөйлей туруп уйренмек – гыаклашыв кыйданы хас айрылыгы гысапла

Тюшонюв принципге гөре тил материалы яшланы охувга уйретивде аслу охув материалы гысаплана. Тил булан байлавлу алааматланы тюшонюп англав кьумук тилде эркин сөйлевню шартларындан бириси гысаплана. Гыаклашыв ва тюшонюв кыйдалар биригип методика илмуда тюшонювгыаклашыв кыйданы яратган

Умуми охувда салынган масъалаланы натижа береген кюйде чечилмекни аслу мурады – сөйлев ва языв тилни оър даражада кьоллап билмек. Тилчилик кюрчюсюнде гыаклашыв ва маданият компетенцияларын болдурув – «Кьумук тил» предметни аслу мурады бола. Гыаклашыв ва маданият компетенциялар тил оьсдюрюв дарсларда амалга геле, тилчилик компетенция буса тилни системасын уйренегенде яратыла.

Шу программа эки гесекден тизилген: «Тилни кьурулушу» ва «Байлав тилни оьсдюрюв». Эки де бөлюк бир-бири булан тыгыс кюйде байлавлу, неге тюгюл байлавлу тилни оьсдюрюв тилни кьурулушуна, ону нормаларына кюрчюленген. Шо саялы тилни грамматика формаларын, кыйдаларын билмек булан бирче, оланы сөйлев тилде тюз кьоллап бажармак, ону чеберлигин гөрсетеген имканлыкларын сөйлев тилде кьоллап билмек, ана тилге аявлап, асырап кьаравга уйренмек, оьзюню тил гьазирлигин, тил культурасын артдыривга гьаваслыгын болдурмак бажарывланы чараларын гьезалга тутма түше

11 КЛАСДА «КЪУМУКЪ ТИЛ» ПРЕДМЕТНИ УЙРЕНИВДЕ ОХУВЧУЛАР ЕТИШМЕ ГЕРЕКЛИ ПЛАНЛАШДЫРЫЛГАН ГЬАСИЛЛЕРИ

Энчили гьасиллер

Шу талап, аян этип айтганда, охувчу, оьзбашына чалышып, билимин артдыривда, яшавда оьз ерин табывны, алган билимлерин охувда кьоллавну ва билим алывга бакьдырылган чалышывун не даражада арагга чыгарып бажарганын англата.

Охувчудан оьзюнден хас болаган энчили гьасиллер шулардыр:
ватандаш-патриотлук тарбиялав:

— оьз Ватанына (Россияга ва Дагьыстанга) охувчуланы кыйматлы кьаравун болдурув, оланы ватандаш бирлигин тарбиялав;

— Ватанны сююв, абурлав, оьзюню миллетине амин болув, анадаш топурагьыбыз Кьумукътюзге бакьган сююв гьислени тарбиялав ва патриот гьислерин гючлендирив;

— ана тил кьумук халкьны тарихи ва маданияты булан тыгыс байлавлу экенин англав, ону кьумук халкьны милли маданиятын йимик кьабул этив, ана тилге бакьган якьдагьы сюювюн, гьаваслыгын артдырив;

— курсну тюрлю-тюрлю бөлюклерин уйренегенде тил адамланы бирбири булангьы аралыкларын болдурувда агьамиятлы кьурал экенин англав;

— охувчуланы ана тилни уйренивге иштагьлыгын тувдурув, ана тил булан оьктем болма, ону тазалыгын сакьдама уйренив, оьзю оьзюню сөйлев байлыгын артдырмагга кьаст этив;

— охувчуланы герек чакьы тил байлыгын болдурув, оьзлени ойларын, гьислерин эркин кюйде кьумук тилде айтмак учун герек чакьы тил

Генжеаул 2024-2025

къуралларын къоллап бажарыв, биревню яда оъзюню сёйлевюне тийишли къыймат бермеге уйренив;

— тилни чалынывуну гёзеллигин, ону байлыгъын, тилни лексикасыны тюрлю-тюрлю янлары барлыгъын гёрсетмеге, ону сёз яратывдагъы имканлыкъларын, чеберлик янларын ва оъзге байлыкъларын гёрсетмеге бажарыв;

— жамиятны ва адамланы арасындагъы аслу байлавлукъланы гелишивюн англамакъ, ватандашлыкъ ва жамият арада болмагъа тюшеген ихтиярланы якълавдагъы англавларын оъсдюремек, алдына мекенли мурат салып ва яшавда оъз ерин табып болагъанлыгъын гёрсетмек, кёп тюрлю маданиятлар бар дюньяда Россияны оъзтёречилигин билмек ва англамакъ;

— оъз халкъыны тарихин, тилин билип, Ватаныны алдында жаваплыкъны тарбиялав;

— къумукъ тилни халкъыбызны тарихин, маданиятын уйренивде агъамиятлыгъын билдирив;

— охувчуланы анадаш халкъыбызгъа ва оъзге халкълагъа бакъгъан сюювюн артдырыв;

— дюньягъа тюз къаравларын яратыв; башгъа тили, дини бар халкълагъа, адамлагъа абурлу кюйде янашыв

; — гъаллашыв бажарывлукъларын яратыв; гъар тюрлю ишлерде уллулар ва гиччилер булан байлавлукълар юрютме уйретив

— охувгъа жаваплы кюйде янашып, оъз камиллешивге, оъзбашына билим алывгъа гъавасландырыв;

— жамиятда юрюлеген яшав-туруш гъалланы бидирив; къувунлу гъалларда оъзюн тутуп ва башгъалагъа зиян болмайгъан гъалда иш гёрме уйретив;

— экология культурасын яратыв;

— уьягълюню агъамиятлылыгъын англатыв, агълюню вакиллерине рагъмулу янашып яшама уйретив;

— охувчуланы эстетика гъакъылын оъсдюрюв;

— загъматгъа тюз къаравну, жамият борчну кютме гъазирликни, намуслукъну, адамланы ишлерин ва хасиятларын тюз багъавлавну ёлларын сездирив;

ругъ ва эдеп-къылыкъ тарбиялав:

— тарыкълы затны тюз алып, оъзбашына пикир этип, охув масъалаланы оъзбашына чечме уйретив;

— гъар адамгъа тюз ярашып, ону яшав сынавларына гёре оъзтёречилигин, яшавгъа оъзтёрече къаравун тюз англав;

— гъалиги замангъы агъамиятлы масъалаланы ичинде баш алып болмагъа уйретив;

Генжеаул 2024-2025

— ругъ байлыкълардан пайдаланма уйретив;

— эдеп-инсап, къылыкъ-тарбия, адамгъа языкъсыныв, уллугъа абур, сый, гъюрмет этив хасиятланы тарбиялав;

— яшав гьалланы тюз англамагъа, оланы агъамиятын, себеплерин, бирбири булангъы аралыкъларын уйретиw;

— касбу булан байлаwлу ва башгъа тюрлю масъалаланы чечмеге уйретьмек (гъаллашыв, маълумат излев, анализ этиw, бирликде иш гёрюw);

эстетика тарбиялаw:

— охувчуланы чебер эстетика оьсюwюне тийишли шартлар болдуруw, оланы яратывчулукъ бажарывлукъларын оьсдюрюw

; — адамдагъы, айлана табиатдагъы ативлюкню, гёзелликни гёрме, ону сезме, гъис этме уйретиw;

— текстни, асарны чебер охуйгъанда сакъланма герек къайдалар, оланы эстетика янын сезмеге уйретиw;

— гъар чебер асарда ативлюкню, чеберликни аламатлары гъис этме уйретиw;

— чебер асарлагъа, чебев сёйлевге эстетика якъдан багъа берме, оланы чебер аламатларын аян этме уйретиw.

— бизин адатларыбызны, къумукъ халкыгъа хас болагъан къылыкъланы, хасиятланы асырап, аяп, оьзлени хас кююнде юрютмеге ва сакъламагъа уйретиw;

савлукъ сакълаw тарбиялаw:

— савлукыгъа, къаркъарагъа пайдалы ва савлукыгъа къркычсуз

гъаракатлагъа этишмекни тарбиялаw;

— къаркъара савлугъун ва ругъ савлугъун аяп сакълама уйретиw.

загъмат тарбия:

— яшлыкъ загъматда чыныгъагъанын англатып, яшавдан ва чебер асарлардан мисаллар гелтирип, охувчуланы гъар тюрлю загъмат мердешлеге, гелтириw

— охувчуланы иштагъын тартагъан мердешли саниятлагъа кършав.

экология тарбия:

— яшланы табиатны сакълаw ва кърорув ругъда тарбилаw, табиатны къроруп сакълаwну гъакъында да англатыw ишлер оьтгерив;

— табиатны суратлайгъан текстлени гечегенде айлана табиатдагъы ативлюкню, гёзелликни гёрме, сезме, гъис этме уйретиw;

— табиатны тазалыгъын болдурма, огъар зарал гелтиреген гъаракатлардан сакъланмагъа уйретиw;

илму-ахтарыw билимин къыйматлаw:

— дюньяны гёрюнюшюн суратлайгъан башлапгъы илму англавларын, шолай да тилни системасы булан байлаwлу англавларын теренлешдириw;

— яшланы теренден ойлашдырагъан масъалалагъа тергевюн бакъдырып, оланы оьзбашына илму-ахтарыw ишлер юрютме бажарывчулугъун теренлешдиримек.

МЕТАПРЕДМЕТЛИК ГЪАСИЛЛЕРИ

11 класда «Къумукъ тил» предметни уйренивде охувчулар этишме герекли метапредметлик гъасиллери шулардыр:

Унивесал охув гъаракатлары.

Аслу логика гъаракатлары:

- тил оьлчевлени (авазны, сёзню, жумланы ва текстни) олар кюрчюленген белгилеге гёре (грамматика, лексика ва шолай башгъа белгилеге гёре) бирбири булан тенгleshдирмек; оланы ортакъ яда бир биринден айырагъан белгилерин токъташдырмакъ;
- ; — тил оьлчевлени рас гелеген белгилерин токъташдырмакъ;
- тил оьлчевлени аслу белгилерин токъташдырмакъ (авазланы, тил гесимлени, жумлаланы, текстлени); оланы бёлюклеге гёре айырмакъ;
- охувчуланы оьзбашына герекли маълуматланы тапмагъа уьйретмек;
- муаллимни алгоритмасына гёре тилибизге хас болагъан ва хас болмайгъан белгилеге охувчуланы тергевюн тартмакъ;
- оьзбашына тил оьлчевлени уьстюнде ишлемек;
- охув масъаланы чечегенде маълуматлар азлыкъ этегенни гъис этип, янгы кьoшум маълуматлар гелтирип билмек;
- тил материалны уьстюнде ишлейгенде белгили бир гъалны тувдурагъан шартланы гелишин, себебин англатып, натижа чыгъармакъ.

Аслу илму-ахтарыв гъаракатлар:

- тил масъалаларын чечегенде соравланы илму-ахратыв кьуралы гъисапда кьоллап бажармакъ; — муаллимни кёмеклиги булан илму-ахтарыв ишни мурадын билмек;
- тапшурувну этилежек вариантларын тенгleshдирип, олардан лап да къыйышагъан вариантын англатып бажармакъ (алданокъ берилген белгилеге гёре);
- алданокъ берилген плангъа гёре гиччирек илму-ахтарыв иш оьтгермек; берилген плангъа гёре проект тапшурувну кютмек;
- натижалар чыгъармакъ, оьзю оьтгерген ахтарыв ишлеге гёре далиллер гелтирип толумлашдырмакъ (бёлюклеге бёлюп, тенгleshдирип);
- уллулагъа сорап, оланы да кьуршап, проект иш оьтгермек;

Информацияны уьстюнде ишлев:

- охув масъаласын чечегенде информацияны беривде тюрлю-тюрлю методланы, кьуралланы кьоллап бажармакъ
- тарыкълы информацияны айырып, анализ этип, англатып, огъар гёре гъасиллер чыгъарып, таблицалар, схемалар кьоллап бажармакъ;
- герек-тарыкъ кюрчю материалланы (источниклени) табып бажармакъ, масала, талап этилеген информациягъа гёре сёзлюклени кьоллап бажармакъ;
- сёзлюклени, охув китапланы кьоллап тюз ва тюз тюгюл информацияны айырып билмек;
- муаллимни, уллуланы, ата-ананны кёмеклиги булан сёзлени язылышы, айтылышы, этилиши, оланы маъналарын аныктап, оркъунчсуз чараланы гёрюп, информация тапмагъа уьйренмек;

— салынган охув масъалагъа гёре языв ва авуз текстлер гелтирип бажармакъ, оъзю тил масалаларына багъышланган шолай таблицалар ва схемалар этип бажармакъ;

— информацияны низамлашдырыганда, бир материалдан алынган гесекде салынган муратгъа гёре маъналы охувну къоллап бажармакъ;

— бир ойну гери урмакъ учун оъзюню далиллерин гелтирип бажармакъ;

— информацияны эсинде сакълап, ону низамлашдырып бажармакъ

9 класда охув йылны ахырына шулай гъакълашыв универсал охув гъаракатланы болдурма герек:

гъакълашыв гъаракатлар:

— тил булан байлавсуз гъакълашыв къуралланы, оланы маъналарын англамакъ;

— оъзюню ойларын ва гъислерин языв тилде яда авуздан салынган муратгъа ва белгили бир агъвалатгъа гёре тюз къуруп ва англатып болмакъ;

— сёйлевде йымышакъ, таъли тил булан сёйлеп, оъзгелер булан аралыкъ тутуп бажармакъ;

— сёйлевчюге гъюрметли кюйде янашып, диалогда ва эришивлю масъаланы арагъа салып ойлашаганда оъзюню тюз ёлда тутуп бажармакъ;

— ойлар, пикрулар, къаравлар рас гелмей, бир нече тюрлю болма ярайганны англамакъ;

— пикруларын, ойларын башгъалар булангъы аралыкъда сёйлевню къылыкъ къайдаларындан тайышмай айтмакъ;

— авуз ва языв тиллерде ситуациягъа гёре текстлер тизип билмек (суратлав, ойлашыв ва хабарлав);

— оъзю яда биревлер булан бирче этген илму-ахтарыв ишни натижасын чыгъарып гиччирек докладлар этип бажармакъ;

— этеген докладаына гёре суратлар, слайдлар этип, оланы къоллап бажармакъ

. — жумлаланы оъзюню сёйлевюнде ситуациягъа гёре тюз къоллап бажармакъ;

— оъзгелени сёйлевюне янашып тынглап ва сёйлеп бажармакъ, сёйленеген затны англамакъ, сёйлевде къолланаган янгы сёзлени эсде сакъламакъ ва сёйлев чеберликни гъис этмек;

— текстни чебер охуп, текстге соравлар салып ва ону авуздан хабарлап билмек;

— оъзюню ойларын оъзге адамланы ойлары булан тенглешидирип, оланы башгъалыкъларын англамакъ;

— гъакълашывда монологну, диалогну герекли ерде тюз къоллап бажармакъ.

Охув йылны ахырына 9 класда болдурулагъан низамлашдырылган универсал охув гъаракатлары: **Генжеаул 2024-2025**

Оъзю оъзюн низамлав (самоорганизация):

— натижа чыгъармакъ учун оъзю оъзюню ишин салынган масъалагъа гёре планлашдырып бажармакъ; — этме герек ишлени низамлы, системалы кюйде оьтгермек. Оъзю-оъзюн тергев:

— тюзевлю, онглу ва тюзевсюз, онгсуз этилген охув ишлени себебин токъташдырып, исбат этип бажармакъ;

— сёйлевде ва язывда къутгъарылган янгылышланы эбинден гелмек учун оъзюню охув гъаракатларын тюзелтип бажармакъ;

— оъзюню охув гъаракатларын охув масъалалар булан (тил оьлчевлени къолланышы, оланы хасиятлары булан) гелишдирип бажармакъ;

— тил материалын къоллайганда къутгъарылган орфография ва пунктуация янгылышланы табып бажармакъ;

— оъзюню охув гъаракатларын оъзюню классында охуйган яшланы гъаракатлары булан тенгleshдирип, оланы берилген белгилеге, оьлчевлеге гёре тюз къыйматлап бажармакъ;

Бирче гъаракат гёрюв:

— охув масъалаланы чечивде салынган аз заманны ичинде яда узакъ заманны ичинде этилме герек ишлени чечмек учун гъаракат этмек;

— бирче юрюлежек ишлени мурадын англап, ортакъ ишни планлашдырып, сёйлешип, арагъа салып ойлашып салынган муратгъа етишмек учун къаст этмек;

— башчылыкъ этме, тапшурувланы кютме, ирия болма, давлашыв, тюртюшюв масъалаланы чечмеге гъазир болмакъ;

— оъзюне тапшурулган жаваплы ишни кютме гъазир турмакъ;

— ортакъ ишге оъзю этген къошумну къыйматлап билмек;

— берилген уьлгюге гёре ортакъ проектлени оьтгерме гъазир болмакъ.

Гъис интеллект:

— оъзюню ва оъзгелени гъис интеллектлерин тутуп бажармакъ;

— гъис булан байлавлу интеллектлени ачыкъ этип, оланы себебин англатып бажармакъ; оъзюню гъислерин низамлашдырып бажармакъ;

Принятие себя и других:

— оъзге адамланы ойларын тюз англап, оланы къабул этип бажармакъ, оъзю де, оъзгелер де янгылышма мумкин экенни билмек;

— оъзгелени де, оъзюн де айыпламай, терс гёрмей, ачыкъ кюйде къабул этмек;

— айланадагъы бары да затгъа контроллуку юрютме бажарылмайгъанны англамакъ. Предметлени бири-бири булангъы байлавлугъун гёрсетеген натижалар да (метапредметный) охув гъаракатында гёрмекли ер тута.

Предметлени бирибири булангъы байлавлугъун гёрсетеген гъасиллеге гире:

— ана тилни оъзге предметлер булангъы байлавлугъун гёрсетеген англавлар, тюрлю источниклени, шоланы арасында Интернет ресурсланы да къоллап, охувчуланы билимлерин артдырыв, оланы дюнья къаравларын тенгleshдирип ва халкъарада шо къаравланы тюз къоллама уьйретив;

— охув булан байлавлу бир план кѳуруп, шо планны натижаларын муаллимлер булан яда тенгилери булан бирче яшавгѳа чыгѳарывда озтѳерече ѳлланы белгилев;

— охугѳан текстни проблемасын тѳоз англав, ѳравну (гипотезаны) арагѳа чыгѳарыв, материалны кѳурашдырыв, озѳюню кѳаравларын гертилемек учун далиллер гелтирив, айтылагѳан пикруланы себеп аралыкѳларын авуздан ва язып англатып билив ва гѳасиллер чыгѳарыв;

— озѳашына оз ишин гѳзалгѳа тутуп, озѳюню муштарлыкѳ гѳавасларын белгилеп бажарыв;

— тюрлю-тюрлю маѳлуматлар береген источниклени табып, оланы ахтарып, озѳашына кѳоллап бажарыв;

— сѳйлев гѳаракатны тюрлюлерин кѳоллап билмек.

Кѳулакѳасыв ва охув булан байлавлу талаплар:

а) авуз ва языв тилде берилген текстлени темасын, аслу ва экинчи даражалы маѳналарын тѳоз англав;

б) охувну гѳар тюрлю кѳайдалары булан (таныш болув, уѳиренив, гѳзден гечирив) пайдаланыв;

в) тюрлю-тюрлю стиллерде ва жанрларда язылгѳан текстлени авуз лакѳырда кѳоллав, кѳулакѳасывну тюрлю кѳайдалары булан (айырыв, таныш болув, мекенли) пайдаланыв;

г) текстден тарыкѳлы болагѳан информацияны айырып бажарыв мердешлеге ес болув;

д) тюрлю справочниклерден, газетлерден, журналлардан, охув компактдисклерден, Интернетден тарыкѳлы болагѳан информацияны табып, ону кѳоллама уѳиренив;

е) тюрлю-тюрлю сѳзлюклер булан, электронный кѳураллар булан пайдаланып билив;

ж) озѳашына тил булан байлавлу материал жыйма, ону бир ѳрукѳгѳа (системагѳа) гелтирме уѳиренив, бир кѳалипдеги сѳзлени башгѳа кѳалиплерде кѳоллама уѳиренив;

з) сѳйлев тилде ѳлугѳагѳан айтымланы маѳна якѳдан тенглешдирип, оланы стилистика башгѳалыкѳларын гѳрсетип бажарыв.

Айтыв ва языв булан байлавлу талаплар:

а) гележекде охув гѳаракатда салынгѳан мурадын англав (хас ва коллектив), етишген муратлагѳа кѳыймат берип, оланы авуз ва языв тилде англатыв;

б) охулгѳан текстни тюрлю-тюрлю кѳайдаларда айтып бажарыв (план тизив, хабарлав, конспект этив, аннотация языв);

в) охув ва языв текстлени тюрлю-тюрлю кѳайдаларда кѳолламагѳа уѳиренив;

г) текстни кѳурулуш белгилерин сакѳлап (логика ва маѳна якѳдан кѳурулушун, жумлаланы бир-бири булангѳы байлавун, темагѳа кѳыйышывун), озѳюню ойларын, гѳислерин авуз ва языв формаларда толу

кюйде англатып бажарыв; эшитгенине, гёргенине, дюньяда ёлугъагъан агъвалатлагъа озъ къаравун айтып ва озъюню ойларын якълап бажарыв; д) монологну ва диалогну тюрлюлерин герекли ерде тюз къоллап бажарыв; е) сёйлевде къумукъ адабият тилни орфоэпия, лексика, грамматика, стилистика нормаларын сакълап билмек, язвда орфография ва пунктуация нормаланы къоллап билмек; ж) сёйлев къатнашывда, сёйлевню этика нормаларын къоллап, озъюню пагъмусун болдурув, ишараланы, юм-чум этивлени болгъан чакъы аз къоллап сёйлемеге уйренив; з) охув тармакъда ва гъар гюнлюк практикада озъюню сёйлев нормаларына тергев берив; сёйлевюне, ону ичделигине, тил якъдан тизилишине къыймат берип билив, янгылышланы гёрсетип, озъю язгъан текстлени редактировать этив; и) озъюню тенглилерини алдында доклад, реферат булан чыгъып сёйлеме уйренив; эришивлерде, тарыкълы масъалаланы арагъа салып ойлашып сёйлевлерде ортакъчылыкъ этив; к) уйренген билимлерин гъар гюнлюк яшавда къоллап билмек; ана тилни озге предметлени уйренегенде къоллап билмек (масала, рус тил, тыш пачалыкъланы тиллерин уйренегенде); л) бир ишни бирче этегенде, эришивлерде, тарыкълы темаланы арагъа салып ойлашагъанда адамлар булан гъакълашып билмек, къумукъ тилге хас болагъан милли-маданият нормаларын яхшы билмек.

ПРЕДМЕТЛИК ГЪАСИЛЛЕР

- тилни бёлуклерин ва шо бёлуклерде къолланагъан тил оьлчевлени биле.
- тилде къолланагъан морфемаланы, сёз этив ва орфография къадаларын биле.
- тил культурасы булан байлавлу маъмуматланы англай.
- къошма жумлаланы тюрлюлерин (тизилген, иерченли, байлавучсуз) бирбири булан тенглешдирип, оланы гесеклери бир-бирине не йимик алатланы кёмеклиги булан байлангъанны токъташдыра.
- тюрлю-тюрлю байлавучланы кёмеклиги булан этилген къошма жумлаланы (байлавучлу — тизилген ва иерченли къошма жумлалар; байлавучлу — байлавучсуз къошма жумлаланы) танып, токъташдырып бажара;
- тюрлю-тюрлю къошма жумлалар тизип, синтаксис маънадашлардан пайдаланып бажара;
- тизилген къошма жумла тюз тизилгенми яда тюз тизилмегенми, токъташдыра, неге тюз тизилмегенни аян эте;
- тизилген къошма жумланы тизимин, ону маънасын, гесеклени интонация бирлигин англатып бола;
- тизилген къошма жумлаланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре анализ эте;
- тизилген къошма жумлаларда токътав белгилени къоллап бажара;
- иерчен къошма жумлаланы баш ва иерчен гесеклерин айырып, олар бирбирине нечик байлангъанны англатып бола;
- иерчен къошма жумлаланы тюрлюлерин (иерчен иеси, хабарлыкъ, белгилевюч, гъал жумлалар) бир-биринден айырып бола; - бир нече иерчен гесеге булангъы иерченли къошма жумлаланы оланы белгилерине гёре айырып биле, иерчен гесеклени баш гесек булангъы байлавлугъун токъташдырып бола;

Генжеаул 2024-2025

- иерченли кьошма жумлаланы тизимин ва оланы кьолланагъан кьайдаларын биле;
- иерченли кьошма жумлаланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре чечмек.
- байлавучсуз кьошма жумлаланы маъна якъдан тюрлю-тюрлюлерин тизме ва оланы авуз тилде кьоллама уйрене, шо жумлаланы арасында синтаксис якъдан маънадашларын гёрсетип бола;
- байлавучсуз кьошма жумлаланы тизилеген грамматика кьайдаларын, оланы авуз тилде кьолланышын биле, оланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре чече;
- байлавучсуз кьошма жумлаланы гесеклерини маъна аралыкъларын би ле;
- байлавучсуз кьошма жумлаларда токътав белгилени (айырымны, тирени, эки бюртюкню ва айырым бюртюкню) кьолланышын биле;
- сёйлевде байлавучлу ва байлавучсуз кьошма жумлаланы кьоллап биле;
- байлавучсуз кьошма жумлаланы синтаксис якъдан ва токътав белгилерине гёре чечип бажара;
- тувра ва кыя сёзлени текстден табып, оланы кьурулушун, этилеген кююн биле;
- тувра ва кыя сёзлери булангъы жумлаланы маънадаш гысапда кьолланывун билмек;
- бирев айтагъан затны башгъа биревге не ёлларда билдирмеге болагъанны биле (тувра сёз ва кыя сёз; тувра сёзню кыя сёзге, кыя сёзню тувра сёзге айландырыв)
- тувра сёзю булангъы жумлаларда токътав белгилени салып бажармакъ;
- тувра сёзню кыя сёзге, кыя сёзню тувра сёзге айландырып бажармакъ;
- сёйлейгенде авторну сёзлерин айырып билмек;
- кьумукъ тилни халкъара яшавунда кютеген кьуллугъун, кьумукъ халкъ учун тилни агъамиятын, ону гёзеллигин, байлыгъын ва чеберлигин англай;
- кьумукъ тилни гъакъында умуми маълуматлар гелтирип бажармакъ, жамиятны яшавунда кьумукъ тилни агъамиятын билмек; кьумукъ тилни оъсюво гъакъында маълуматлар гелтирип бажармакъ;
- кьумукъ адабият тилни ва кьумукъ тилни диалектлери гъакъында умуми ангву бар;
- кьумукъ тилни тюрк тиллени ва дагъыстан тиллени арасындагъы ерин, кьумукъ тилни рус ва дагъыстан тиллер булангъы аралыгъын англай;
- тизилген кьошма жумланы тизимин, ону маънасын, гесеклерини интонация бирлигин англай;
- иерченли кьошма жумлаланы баш ва иерчен гесеклерини байлавлугъун, оланы маъна якъдан тюрлюлерин, иерчен гесеклени баш гесек булангъы байлавлугъун токъташдырып бажара;
- байлавучсуз кьошма жумлаланы тизилеген кьайдаларын, оланы авуз тилде кьолланышын, токътав белгилерин англай;
- тувра ва кыя сёзлени текстден табып, оланы кьурулушун, этилеген кююн биле;
- бир художникни бир нече суратларына яда бир нече художникни бир темагъа гёре этилген суратларына гёре сочинение язмакъ.

КЛАСЛАГЪА ГЁРЕ ПРЕДМЕТНИ ТЕМАТИКА ПЛАНЛАШДЫРЫВ

Тематика планлашдырылыв йыллагъа гёре берилген, онда темалагъа гёре сагъатлар гёрсетилген. Сагъатланы ва темаланы гезигин муаллим озюню къаравуна гёре алышдыры

№ п/п	Наименование разделов и тем	Кол-во часов	Дата	
			По плану	По факту
1.	Гъалишлик Деепричастие .	1	4.09	4.09
2.	Гъалишликни гъакъында англав Понятие о деепричастиях	1	5.09	5.09
3.	Кёмекчи ва къошма ишликлер Вспомогательные и сложные глаголы	1	11.09	11.09
4.	Кёмекчи ва къошма ишликлер Вспомогательные и сложные глаголы	1	12.09	12.09
5.	Гъаллыкъ Наречие	1	18.09	18.09
6.	Гъаллыкъ Наречие	1	19.09	19.09
7.	Диктант.	1	25.09	25.09
8.	Работа над ошибками.Модальный сёзлер. Тиркевючлер Послелоги	1	26.09	26.09
9.	Модальный сёзлер. Тиркевючлер Послелоги	1	3.10	3.10
10.	Байлавучлар Союзы	1	4.10.	4.10.
11.	Байлавучлар Союзы	1	10.10	10.10
12.	Изложение.	1	11.10	11.10
13.	Гесекчелер (Частицы)	1	17.10	17.10
14.	Гесекчелер (Частицы)	1	18.10.	18.10.
15.	Сёз тагъым (Словосочетание)	1	24.10	24.10
16.	Сёз тагъым (Словосочетание)	1	25.10	25.10
17.	Жумла (Предложение)	1	7.11	7.11
18.	Жумла (Предложение)	1	8.11	8.11
19.	Жумланы экинчи даражалы уьюрлери. Второстепенные члены предложения	1	14.11	14.11
20.	Жумланы экинчи даражалы уьюрлери. Второстепенные члены предложения	1	15.11	15.11

Генжеаул 2024-2025

21.	Жумланы бир жынслы уьюрлери Однородные члены предложения.	1	21.11	21.11
22.	Жумланы бир жынслы уьюрлери Однородные члены предложения.	1	22.11	22.11
23.	Простой жумлаланы чечив. Разбор прост. предл.	1	28.11	28.11
24.	Простой жумлаланы чечив. Разбор прост. предл.	1	29.11	29.11
25.	Кьошма жумла (Сложное предложение)	1	5.12	5.12
26.	Кьошма жумла (Сложное предложение)	1	6.12	6.12
27.	Кьошма жумлалар Кьошма жумлаланы тюрлюлери. *51 Виды сложных предо	1	12.12.	12.12.
28.	Кьошма жумлалар Кьошма жумлаланы тюрлюлери. *51 Виды сложных предо	1	13.12	13.12
29.	Диктант.	1	19.12	19.12
30.	Тувра ва кьыя сёз (Прямое и косвенное слово)	1	20.12.	20.12.
31.	Тувра ва кьыя сёз (Прямое и косвенное слово)	1	26..12	26..12
32.	Тизилген кьошма жумла. *52 Сложносочиненное предложение.	1	27.12	27.12
33.	Тизилген кьошма жумла. *52 Сложносочиненное предложение.	1	16.01	16.01
34.	Байлавлу сёйлевню оьсювю (Развитие речи)	1	17.01	17.01
35.	Байлавлу сёйлевню оьсювю (Развитие речи)	1	23.01	
36.	Диктант.	1	24.01	
37.	Тувра ва кьыя сёз Прямое и косвенное слово. Повторение	1	30.01	
38.	Иерченли кьошма жумла. Сложн. подчиненное предл.	1	31.01	
39.	Иерченли кьошма жумла. Сложн. подчиненное предл.	1	6.02	
40.	Иерченли кьошма жумланы	1	7.02	

Генжеаул 2024-2025

	ичинде токътав белгилер. Знаки препинания в сложноподч. предл.			
41.	Иерченли къошма жумланы ичинде токътав белгилер. Знаки препинания в сложноподч. предл.	1	13.02	
42.	Бир нече иерченли гесеги булангъы къошма жумлалар. Сложн, предл. с несколькими придаточн.	1	14.02	
43.	Бир нече иерченли гесеги булангъы къошма жумлалар. Сложн, предл. с несколькими придаточн.	1	20.02	
44.	Иертеген ва тизеген байлавуч лары булангъы къошма жумлалар. Сложные предл. с сочинит, и подчинит, связью.	1	21.02	
45.	Иертеген ва тизеген байлавуч лары булангъы къошма жумлалар. Сложные предл. с сочинит, и подчинит, связью.	1	27.02	
46.	Байлавучсуз къошма жумлалар. Бессоюзные сл. предл.	1	28.02	
47.	Байлавучсуз къошма жумлалар. Бессоюзные сл. предл.	1	29.02	
48.	Тюрлю-тюрлю байлавучлары булангъы къошма жумлалар.	1	6.03	
49.	Тюрлю-тюрлю байлавучлары булангъы къошма жумлалар.	1	7.03	
50.	Байлавлу сёйлев. Охулгъан текстге ат салмакъ. Озаглавить прочитанный текст. Разбор сложн. предл.	1	13.03	
51.	Байлавлу сёйлев. Охулгъан текстге ат салмакъ. Озаглавить прочитанный текст. Разбор сложн. предл.	1	14.03	
52.	Къошма жумлаланы чечмек. Разбор сложных предл.	1	20.03	
53.	Къошма жумлаланы чечмек. Разбор сложных предл.	1	21.03	

54.	Тувра ва кыя сѣз. Тувра сѣзню ичинде авторну сѣзлери. Тувра сѣзю булангы жумлаларда токътав белгилер. Прямая и косвенная речь. Знаки препинания при прямой речи.	1	3.04	
55.	Тувра сѣзю булангы жумлаларда токътав белгилер. Знаки препинания при прямой речи.	1	4.04	
56.	Диалог. Цитата. Цитатланы ягында токътав белгилер.	1	10.04	
57.	Байлавучсуз кышма жумлалар. Бессоюзные сл. предл.Повторение	1	11.04	
58.	Иертеген ва тизеген байлавучлары булангы кышма жумлалар. Сложные предл. с сочинит, и подчинит, связью. Повторение .	1	17.04.	
59.	Иерченли кышма жумланы ичинде токътав белгилер. Знаки препинания в сложноподч. предл.	1	18.04	
60.	Жумланы экинчи даражалы уйурлери. Второстепенные члены предложения	1	24.04	
61.	Жумланы бир жынслы уйурлери Однородные члены предложения.	1	25.04	
62.	Кѣмекчи ва кышма ишликлер Вспомогательные и сложные глаголы	1	8.05	
63.	Гыаллыкъ Наречие	1	17.05	
64.	Тергев диктант.	1	16.05	
65.	Повторение пройденных тем.	1	22.05	
66.	Повторение пройденных тем.	1	23.05	